

Keller Tamás

Jövedelmi egyenlőtlenségek, gazdasági fejlettség és jóléti kiadások: nemzetközi összehasonlításban

Bevezetés

A Harvard Institute of Economic Research szerzői a *Why Doesn't The US Have A European Style Welfare State?* című tanulmányukban (ALESINA – GLAESER – SACERDOTE: 2005) azt javasolják, hogy az eltérő európai és amerikai típusú jóléti rendszerek oka gazdasági, politikai és értékrendre visszavezethető magyarázatokkal elemezhetőek. Tanulmányuk elsősorban Európa és Amerika közti eltéréseket magyarázza, így Európát egy területi egységként kezelik.

A kérdésfelvetés – hogy mivel magyarázhatóak a jóléti kiadások – azért is aktuális, mert tudjuk, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek szintje (a gini együtthatóval számolva) országokon belül az időben előrehaladva alig változik (LI – SQUIRE – ZOU: 1998) mégis különböző jóléti politikák léteznek. A társadalmi egyenlőtlenségek természete és azoknak csökkentésére tett kísérletek tehát az országok eltérő karakterében keresendő.

1. Értelmezési keret

A tanulmány keretei között ok-okozati kapcsolatokat vizsgálunk. A vizsgált időpontok az okokra a 2001-es, illetve 2002 év (attól függően, hogy melyik évben kapunk az adott változóra folytonosabb adatsort), az okozatokra a 2003-as év. Választásunk azért esett éppen erre a két évre, mert a 2003-as évből származnak a jóléti kiadások tekintetében a legfrissebb adatok (forrásként az Eurostat¹ NewCronos adatbázisát használtuk), a 2001-es év adatai pedig bizonyos változók esetében teljesebbnek bizonyultak, mint a 2002-es adatok.

Két ok-okozati kapcsolatot vizsgáltunk. Egyrészt a jólét kiadások, mint ok, hatását néztük meg a Gini együtthatóra, mint okozatra; másrészt öt darab, később tárgyalandó, változó – mint ok – hatását vizsgáltuk meg a jóléti kiadásokra, mint okozatra.

Vizsgálatunkat alapvetően az EU25 tagországra terjesztettük ki (bizonyos esetekben az EU29 tagország adatai is rendelkezésre állnak, ebben az esetben 29 ország adatait szerepeltetjük.). Az egyes konkrét számításainkban azonban adathiány miatt nem tudunk

---

¹ <http://epp.eurostat.cec.eu.int>, a letöltés időpontja 2006. június 9.

minden esetben 25 országgal számolni. Amikor magyarázó változóként a GDP-t használtuk, Luxembourgot kihagytuk az elemzésből, mivel ennek az országnak a GDP értéke nem feltétlenül tartható „valós” adatnak. Ciprus adathiány miatt minden esetben hiányzik a felsorolásból.

Az ok – okozati kapcsolatokon kívül megvizsgáljuk a változók közötti összefüggéseket is. Míg az ok – okozati kapcsolatok módszertanilag a lineáris regresszió módszerét jelentik, a változók közti kapcsolat mérésére a korreláció módszerét használtuk.

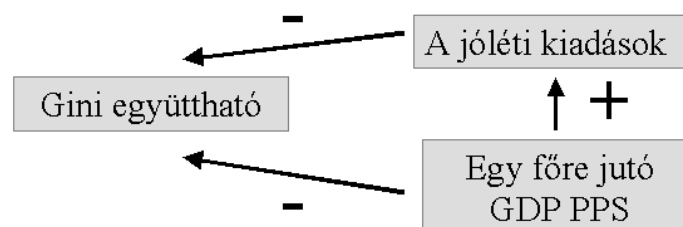
2. A jóléti kiadások és a Gini együttható

Ebben a fejezetben azzal foglalkozunk, hogy vajon a jóléti kiadások csökkentik-e az egyenlőtlenség Gini együtthatóval mért szintjét. Miközben erre a kérdésre keressük a választ, azt feltételezzük, hogy a jóléti kiadások eredményessége lemérhető azzal, hogy az egyenlőtlenségek csökkentésére fordított kiadások mennyire képesek csökkenteni magát az egyenlőtlenséget.

Tóth – Gábos (2005) a 2001-es adatokat elemezve észreveszik, hogy negatív kapcsolat van a jóléti kiadások és a Gini együttható között (Tóth – Gábos 2005:110). Ugyanők észreveszik azt is, hogy a Gini együttható és GDP között szintén negatív – a Gini és a jóléti kiadások között lévő negatív kapcsolatnál nagyobb magyarázó erővel rendelkező – kapcsolat van (Tóth – Gábos 2005:105).

Ésszerűnek látszik azonban az a megfontolás is, hogy a magasabb GDP-vel rendelkező országok átlagosan többet költenek a jóléti politikákra, mint az alacsony GDP-vel rendelkező országok (ezt a kapcsolatot a tanulmány későbbi részében tovább elemezzük). Mindezek alapján elképzelhető, hogy a jóléti kiadások és a Gini együttható között lévő hatásban tulajdonképpen a jóléti kiadások és a GDP hatását mérjük.

1. ábra
Összefüggés a Gini Együttható, Jóléti kiadások és az egy főre jutó GDP PPS között

Forrás: Tóth – Gábos 2006. adatai alapján saját készítés

A kérdés eldöntésére újra számoltuk Tóth – Gábos által felhasznált adatokat. A regressziós modellben a Gini együttható értékeit magyaráztuk egyrészt a GDP²-vel, másrészt a jóléti kiadásokkal. Az eredményeket a 1. táblázat mutatja.

² A tanulmányban, amikor GDP-ről beszélünk, ezalatt mindig az egy főre jutó GDP PPS értéket értjük, az egyszerűség kedvéért azonban szövegszerűen csak GDP kifejezést tüntetjük fel. Az egy főre jutó GDP PPS a GDP vásárlóerő paritás standardizált értéke, ahol 100 az EU25 átlaga.

1. táblázat

A jóléti kiadások és GDP együttes hatása a Gini együtthatóra

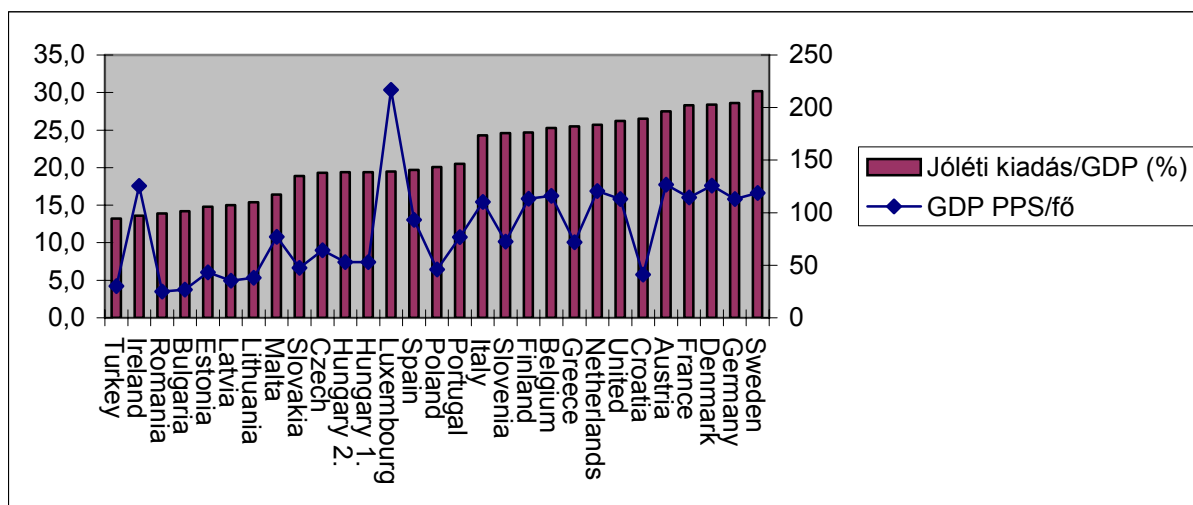
Függő változó: Gini Együttható.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	38,741	3,485		11,117	0,000
Jóléti kiadások	-0,362	0,186	-0,389	-1,941	0,063
GDP PPS/fő	-0,019	0,023	-0,170	-0,848	0,404
R ²	0,250	Forrás: EUROSTAT NewCronos adatbázis. Tóth –Gábos (2006) adatainak felhasználásával.			
Szignifikancia	0,024	Az adatok a 2001. évre vonatkoznak. Kivételt jelent Málta (2000), Lettország, Törökország (2002), Szlovákia, Horvátország (2003), Ciprus nem szerepel a modellben			

A táblázatból látszik, hogy eredményként egy olyan – egyébként 0,05-ös szinten szignifikáns – modellt kapunk, amelyben a GDP és jóléti kiadások hatása a véletlennek tulajdonítható. Ebből azt a következtetést vontuk le, hogy a bár a GDP és a jóléti kiadások nagysága külön-külön negatívan befolyásolja a Gini együttható értékét, a kétszeres negatív hatás, mivel a két változó között pozitív kapcsolat van, együtt nem bizonyul szignifikánsnak.

Az 1. ábrából (amelyet a Tóth-Gábos által 2005-ben és 2006-ban publikált adatok felhasználásával készítettünk) látszik, hogy a jóléti kiadások a vizsgált országokban viszonylag összhangban vannak a GDP-vel. Bár Luxembourg és Írország a GDP értékükhöz képest kevesebbet, Horvátország és Lengyelország a GDP értékükhöz képest többet költenek jóléti politikára, az országok GDP szintje viszonylag rásimul a jóléti kiadások szintjére.

2. ábra

A jóléti kiadások szintje és a GDP szintje az EU29 tagországaiban

Forrás: EUROSTAT NewCronos adatbázis. Tóth –Gábos (2006) adatainak felhasználásával.

Az adatok a 2001. évre vonatkoznak. Kivételt jelent Málta (2000), Lettország, Törökország (2002), Szlovákia, Horvátország (2003), Ciprus nem szerepel a felsorolásban.

Mindebből azt a következtetést vonjuk le, hogy a jóléti kiadások szintjében viszonylag erősen érződik az ország GDP-ben mért gazdagsága. Másrészt – mivel a Gini együtthatót magyarázva a GDP és jóléti kiadások együttesen nem tudják szignifikánsan megmagyarázni a Gini együttható szórását; tehát nem mondhatjuk megfelelő biztonsággal, hogy valóban a jóléti kiadások csökkentik a szegénység szintjét – a jóléti kiadások országonként eltérő szintjének megértéséhez szükségesnek látszik más változócsoportok bevezetése is.

Az első feltételezésünket, hogy a Gini együttható és a jóléti kiadások között lévő negatív kapcsolat tulajdonképpen a GDP hatása miatt áll fenn a parciális korreláció vizsgálat is igazolja. A 2. táblázat eredményei először megmutatják a három változónk között lévő korrelációs együtthatót. Látható, hogy szignifikáns negatív kapcsolat van a Gini együttható és a jóléti kiadások szintje között, illetve a Gini együttható és a GDP között. Abban az esetben, amikor kontroll változóként a GDP-t szerepeltettük – vagyis rögzítettük, kiküszöböltük, a Gini együttható és a jóléti kiadások közti összefüggésből a GDP hatását – a Gini együttható és a jóléti kiadások közti kapcsolat erőssége gyengül, és lesz szignifikáns.

2. táblázat

A Gini együttható, a jóléti kiadások szintje és az egy főre jutó GDP PPS közötti összefüggés, illetve az említett változók közötti összefüggés a GDP hatását kiküszöbölve

Kontrollváltozó			Gini Együttható	Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában	GDP PPS/fő
Nincs	Gini Együttható	Korrelációs együttható (Pearson féle)	1,000	-0,478	-0,375
	Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában	Korrelációs együttható (Pearson féle)	-0,478	1,000	0,529
GDP PPS/fő	Gini Együttható	Korrelációs együttható	1,000	-0,356	

Forrás: Tóth – Gábor 2006. adatainak újraszámolása

p = 0,01 szinten szignifikáns eredmények dőlt betűvel szedve, p = 0,05 szinten szignifikáns eredmények vastag betűvel szedve, p = 0,05 szinten nem szignifikáns eredmény normál betűvel szedve

3. A jóléti kiadások szintjének magyarázása

Veenhoven (2002) felveti, hogy a társadalompolitikai döntéshozatalnak nem szabad csupán az objektív indikátorokra támaszkodniuk. Ezek ugyanis, a szubjektív természetű indikátorokkal ellentétben, nem képesek visszajelzést adni a társadalom igény szintjéről. Veenhoven az objektív és szubjektív dimenziók egymástól való elkülönítése alapján az adok három típusát különbözteti meg. Egyrészt beszél objektív természetű, objektíven mérhető adatokról, másrészt elkülönít egy kevert típust, amely vagy objektív természetű szubjektíven mérhető, vagy szubjektív természetű, objektíven mérhető mérőszámokat jelent, harmadrészt pedig szubjektív természetű szubjektíven hozzáférhető jelenségeket határozza meg (Veenhoven 2002:36)³.

Bár véleményünk szerint az a felosztás, amely alapján Veenhoven elkülöníti egymástól az objektív és szubjektív dimenziókat hagy maga után megválaszolatlan kérdéseket – az objektív természetű jelenségek anélkül is léteznek, hogy szubjektíven tudatosulnának, az objektíven mérhető jelenségek pedig explicit kritériumokon alapulnak, a szubjektív dimenzió mindkét esetben az objektív ellentétje (Veenhoven 2002:35) –, bizonyos szempontból építünk a Veenhoven-féle felosztásra. A jóléti kiadások szintjét nem csak a megfigyelőtől függetlenül létező, a megkérdezett személyes véleményét figyelmen kívül hagyó változókkal mérjük, hanem a kevert típusú és kétszeresen is szubjektív adatokkal is. Ez utóbbi kettő adattípus esetében teret kap a megkérdezett – nem mindig stabil, konzisztens vagy valóság ábrázoló, de mindenképpen személyes percepción alapuló – véleménye is. Lényegében arra teszünk kísérletet, hogy a jóléti kiadások szintjét különféle egyéb változókkal magyarázzuk meg. Magyarazatul öt változó-csoportot használtunk fel.

1. Az első csoportba olyan változók tartoznak, amelyek alapján a jóléti kiadások okát elsősorban az adott ország gazdaságával magyarázza, és arra keres választ, hogy vajon a gazdagabb országok többet fordítanak-e a jóléti kiadásokra. A gazdaságot nem csak a GDP-vel, hanem a HDI-vel, mint a jobb életminőség egyik mérőszámával, mértük.
2. A politikai beállítottság és a jóléti kiadások szintje közti kapcsolatot tárjuk fel azt vizsgálván, hogy a jóléti kiadások összege milyen összefüggést mutat a szavazók politikai önbesorolásával egy jobb-bal skálán. A Harvard Institute of Economic Research szerzőinek egyik érve az, hogy Európában a jóléti politika azért nagyobb mérvű, mint Amerikában, mert a marxista és kommunista gondolkozók főleg Európára voltak hatással. (ALESINA – GLAESER – SACERDOTE 2005:26) A hipotézis Amerika és Európa viszonylatában való helyessége még nem bizonyítja Európán belüli igazságát. Kérdéses, hogy vajon azokban az országokban, ahol több a magát baloldalinak definiáló szavazó, magasabbak-e a jóléti kiadások?
3. A harmadik esetben demográfiai különbségre vezetjük vissza a jóléti kiadások közti különbséget. Ennek a modellnek alapján tehát arra keresünk választ, hogy vajon azok az országok, ahol több az idősebb korú ember, többet költ-e az idősekre, illetve ott, ahol több a fiatal, többet költenek-e a fiatalokra. Illetve, a jóléti kiadások milyen összefüggésben vannak a szavazók medián-életkorával.
4. ALESINA – GLAESER – SACERDOTE (2005:12) észreveszik, hogy bár Európában magasabbak a jóléti kiadások, mint Amerikában, Amerikában mégis a társadalom

A mért jelenség természet	A mérés módja	
	Objektív	Szubjektív
Objektív	Gazdagság a bankszámlán lévő pénzzel mérve	Gazdagság a megkérdezett által vélt szubjektív gazdagsággal
Szubjektív	Boldogság az öngyilkosok számával	Boldogság , saját megítélés szerint

³ Forrás: Veenhoven (2002) 35-6. alapján, saját készítés

nagyobb aránya vesz részt az önkéntes munkában. A szerzők azzal érvelnek, hogy az állam nem akar beavatkozni azokra a szintekre, amelyek egyéni kezdeményezések alapján, állami beavatkozás nélkül, megoldhatóak. Tesztelni fogjuk tehát, hogy azokban az országokban, ahol magasabb az önkéntes munkát végzők száma, alacsonyabbak-e a jóléti kiadások, illetve, hogy az idősekkel és munkanélküliekkel szemben táplált attitűdök milyen kapcsolatban vannak az ezeket a csoportokat érintő jóléti kiadásokkal.

5. Végül pedig arra keresünk választ, hogy milyen összefüggés mutatkozik a jóléti kiadások és aközött, hogy az emberek miként vélekednek a szegénység természetét illető kérdésekben. ALESINA – GLAESER – SACERDOTE (2005:34) észreveszik, hogy Amerikán és Európán belül eltérő módon fogják fel a szegényeket, és a szegénységből való kitörés lehetőségét, kérdéses, hogy mindez hogyan alakul Európán belül.

3. 1. A gazdagság hatása a jóléti kiadásokra

Tóth – Gábor (2005, 2006) alapján nem azt várjuk, hogy a GDP pozitív hatással van a jóléti kiadások szintjére.

A 2. és 3. ábrából⁴ látható, hogy mind a GDP⁵ és a jóléti kiadások, mind a HDI és a jóléti kiadások között szignifikáns kapcsolat van. Minél gazdagabb egy ország, annál többet áldoz jóléti politikára. Az ábrából látható, hogy a GDP és a HDI által felállított modellek, alig magyaráznak többet a jóléti kiadások szórásából. Ebből úgy tűnik, hogy a jóléti kiadásokra csak minimálisan van nagyobb magyarázóereje az iskolázottságnak és átlagos élettartalomnak – ezekkel több ugyanis a HDI a GDP-nél, és leginkább a GDP-től függ. Bár a HDI alapján markáns országklaszterek jönnek létre. Az EU15-belül a HDI értéke láthatóan magasabb, mint az EU10-en belül. Az EU15 magas HDI értéke három nagy csoportba osztható a jóléti kiadások terén. Az első csoportba: Svédország, Dánia, Franciaország, Németország, Ausztria, Belgium tartozik – ahol a magas jóléti kiadások magas HDI-vel kapcsolódnak össze. A másodikba – amely HDI szintjét tekintve két részre oszlik – Hollandia, Finnország, az Egyesült Királyság, Luxembourg, Olaszország – ahol a magas HDI közepesen magas jóléti kiadásokkal kapcsolódik – és Görögország, Portugália, és az EU10-be tartozó Szlovénia – ahol az EU15 átlagtól lefelé eltérő HDI kapcsolódik az EU15 szinthez képest közepesen nagy jóléti kiadásokkal. Szlovénia tehát a jóléti kiadások és a HDI tekintetében lényegében a mediterrán dél-Európa szintjén van. Az EU15-ön belül a harmadik csoportba Spanyolország és Írország tartozik, ahol a relatíve magas HDI relatíve alacsony szintű jóléti kiadásokkal kapcsolódik össze. Az EU10-en belül Magyarország, Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Málta alkotnak egy csoportot; és tőlük jelentősen különböznek a balti országok, ahol jóval kevesebb HDI kapcsolódik alacsony szintű jóléti kiadásokkal.

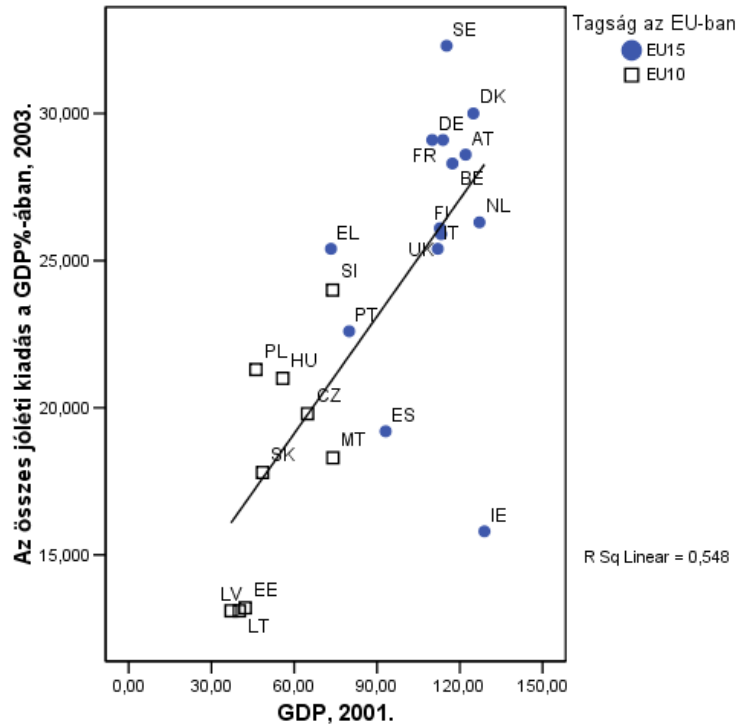
---

⁴ A tagállamok rövidítésére a tanulmányban az EU által alkalmazott kétkarakteres rövidítést alkalmaztuk: BE - Belgium, CZ - Cseh Köztársaság (Csehország), DK - Dánia, DE - Németország, EE- Észtország, EL - Görögország, ES - Spanyolország, FR - Franciaország, IE - Írország, IT - Olaszország, CY - Ciprus, LV - Lettország, LT - Litvánia, HU - Magyarország, MT - Málta, NL - Hollandia, AT - Ausztria, PL - Lengyelország, PT - Portugália, SI - Szlovénia, SK - Szlovákia, FI - Finnország, SE - Svédország, UK - Egyesült Királyság.

⁵ Abban az esetben, amikor a jóléti kiadások szintje és a GDP között kerestünk összefüggést, Luxembourgot kihagytuk a vizsgálatból, mert outlier-nek bizonyult. A közölt eredmények a jóléti kiadások és a GDP viszonylatában Luxembourg nélkül vannak közölve.

3. ábra

A jóléti kiadások és GDP összefüggése

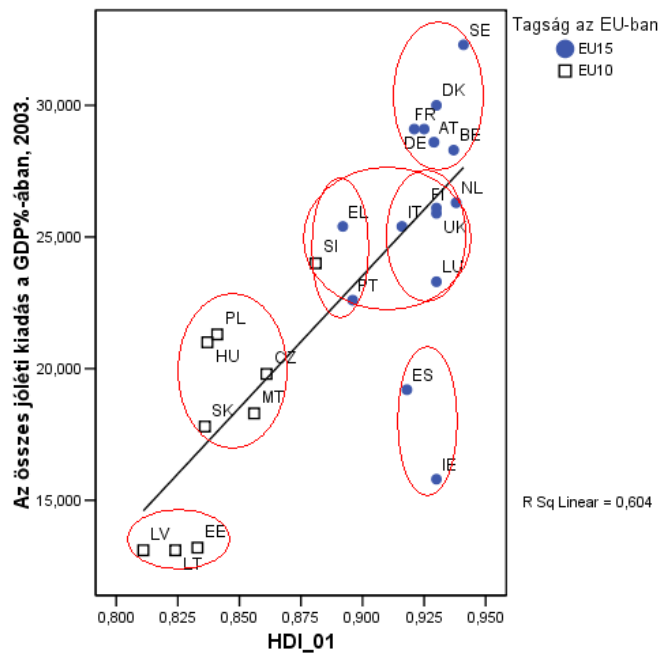

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9.

Megjegyzés: Luxemburg (a kilógó GDP érték miatt) és Ciprus (adathiány miatt) nem szerepelnek a felsorolásban.

4. ábra

A jóléti kiadások és a HDI összefüggése

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9.

Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban.

3. 2. Demográfiai korszerkezet és a jóléti kiadások

A demográfiai korszerkezettel két célcsoportot érintő jóléti kiadást, illetve az összes jóléti kiadás szintjét magyaráztuk meg:

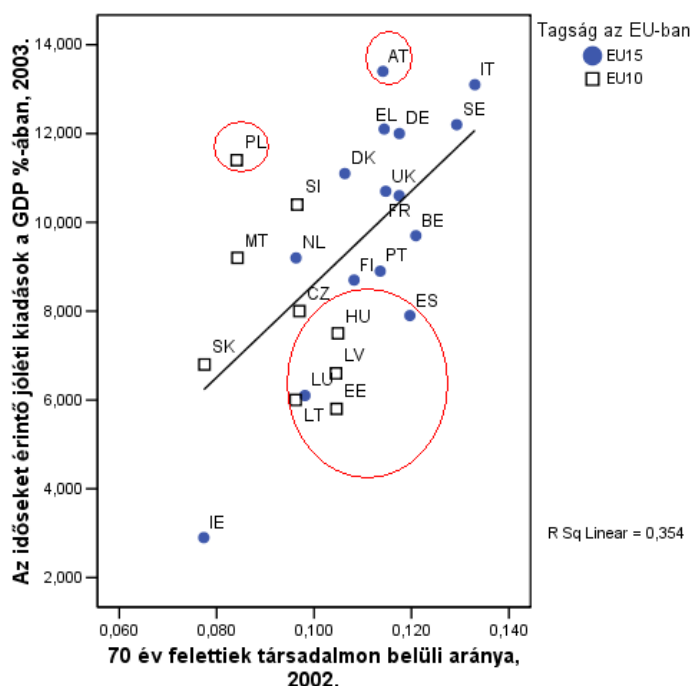
1. Összefüggést keresünk az idős lakosság népességen belüli aránya, és az időseket érintő jóléti kiadások összege között. Azt feltételezve, hogy minél több az idős (70 év feletti) ember a társadalmon belül, annál magasabb a rájuk szánt pénzösszeg.
2. Kíváncsiak vagyunk a 15 év alatti lakosság népességen belüli aránya és a családokat érintő jóléti kiadások közti összefüggésre, azt feltételezve, hogy minél magasabb ennek a korosztálynak a népességen belüli aránya, annál magasabb a családok támogatása.
3. Megvizsgáltuk a szavazók átlagos medián-életkora és az összes jóléti kiadás közti kapcsolatot. Abban az esetben, ha kapcsolat van a két változó között, a jóléti kiadások a szavazók megtartásának egyik módját jelentheti.

Amikor az időskori lakosság és az idősek közti jóléti kiadások között kerestünk összefüggést láthatóvá vált, hogy minél magasabb a jóléti kiadások időseket érintő része, átlagosan annál több idős van egy társadalomban. Bár bizonyos újonnan csatlakozott országok – Magyarország, Lettország, Litvánia, Észtország –, illetve Spanyolország és Luxembourg a két változó átlagos kapcsolatát mutató egyenes alatt kilógó esetnek mutatkoznak, míg Lengyelország és Ausztria jóval az egyenes fölött viselkednek outlier-ként. Miután kivettük ezeket az eseteket a modellből, a magyarázóerő 0,354-ről 0,623-ra emelkedett (lásd a melléklet harmadik részének regressziós táblázatait). Elméletileg azonban nehéz megmagyarázni, hogy miért éppen ezek az országok viselkednek kilógó esetként.

Eszerint a modell szerint a jóléti kiadások időseket érintő részében egyfajta társadalmi érzékenység mutatkozik meg.

5. ábra

A 70 év feletti és az időseket érintő jóléti kiadások

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9.

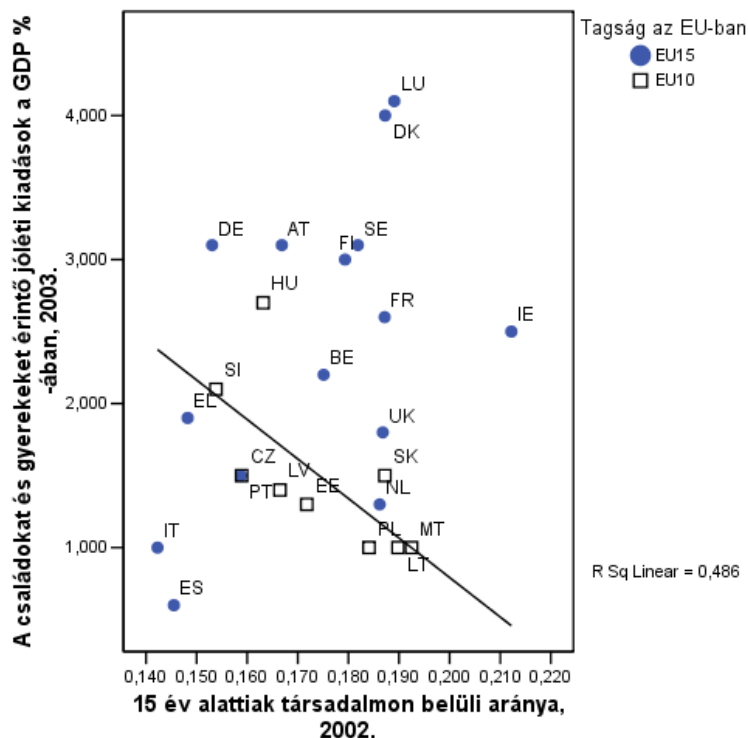
Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban.

Amikor a 15 év alattiak és a családokat érintő támogatás között kerestünk kapcsolatot, azt találtuk, hogy a két változó között egész Európát figyelembe véve semmiféle kapcsolat nincsen, ha azonban az újonnan csatlakozott országokat szemléljük, azt látjuk, hogy minél nagyobb a 15 év alatt élők társadalmon belüli aránya, annál kevesebb támogatás éri ezt a korosztályt. Magyarország ebben az esetben felfelé tér el a regressziós egyenestől.

6. ábra

A 15 éven aluliak és a családokat érintő jóléti támogatások

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9.

Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban.

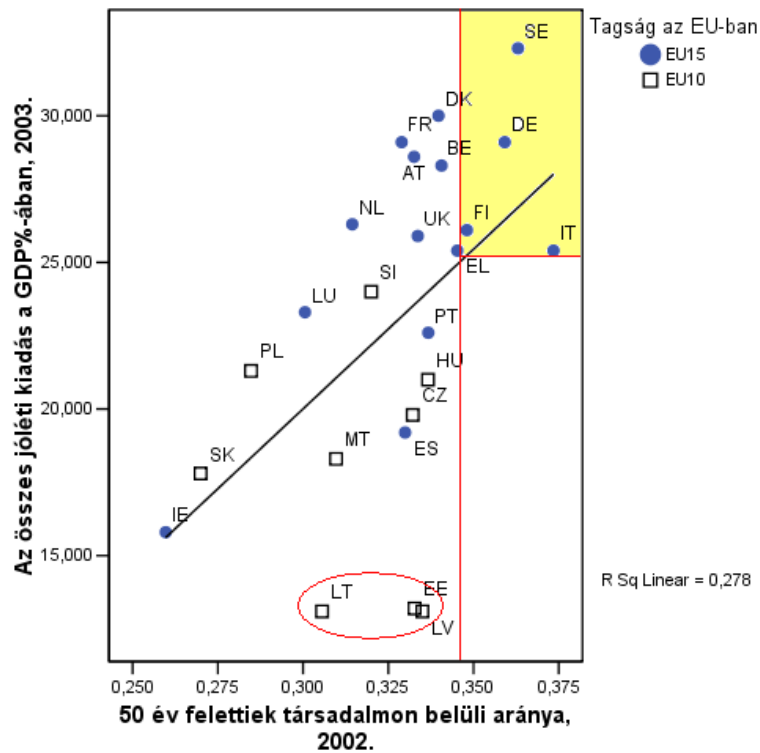
A harmadik kérdésünkben, hogy milyen kapcsolat van a szavazók medián-életkora és az összes jóléti kiadás között, a szavazók medián-életkorának átlagával (50 év) számoltunk. Arra voltunk kíváncsiak, hogy azokban az országokban, ahol magas az 50 év feletti lakosság, magasak-e a jóléti kiadások. Ha magasak, akkor a jóléti politikának a szavazók megtartása is a célja.

A 7. ábrából nyilvánvaló, hogy erős az összefüggés az ötven év feletti lakosság magas aránya és a jóléti kiadások között. Abból az öt társadalomból, ahol a legmagasabb az ötven év feletti aránya – sorrendben – Olaszország, Svédország, Németország, Finnország, Görögország; Németország és Svédország az öt legmagasabb jóléti kiadást áldozó ország között is szerepel. Olaszország azonban, bár ott a legmagasabb az 50 év feletti aránya, a regressziós egyenes alatt helyezkedik el, vagyis ahhoz képest, hogy mennyi az ötven év feletti aránya, kevesebbet költ jóléti kiadásokra.

A modell magyarázó ereje 0,278, abban az esetben azonban, amikor a kilógó Lettország, Litvánia és Észtország esetei (a Baltikumnak azok az országai, ahol a GDP százalékában nagyon alacsony a jóléti kiadások szintje) nem szerepelnek a modellben, a magyarázóerő 0,480. (Lásd a melléklet regressziós táblázatait.)

7. ábra

Az ötven év felettek és a jóléti kiadások szintje

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9.

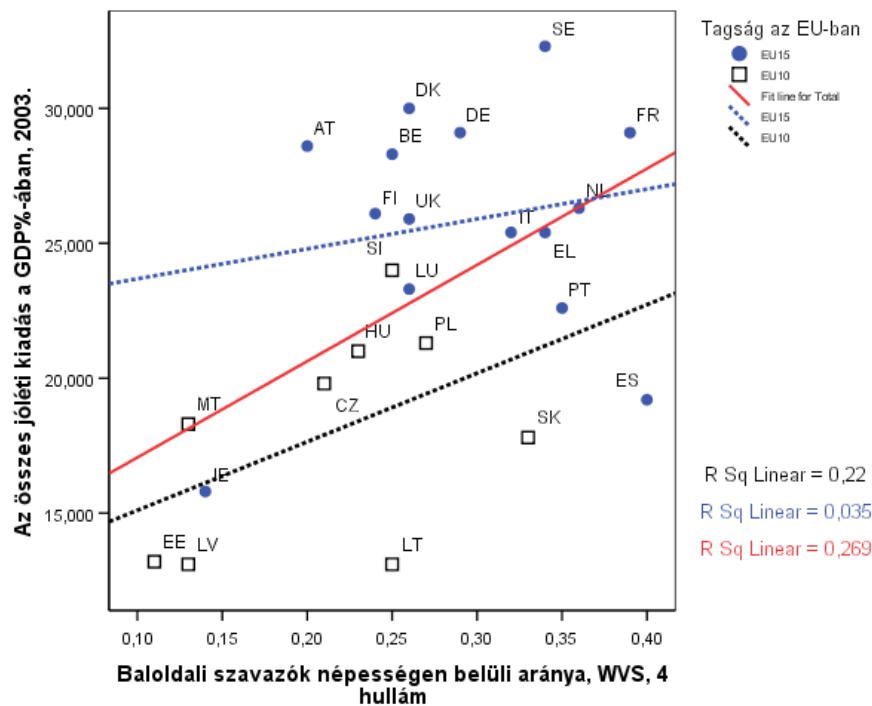
Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban.

3. 3. Politikai beállítottság és jóléti kiadások

A politikai beállítottság mérésére a WVS negyedik hullamának kérdését használtuk, amelyben a megkérdezettnek önmagát kellett elhelyeznie politikai érzelmei szerint egy 1-10-ig terjedő skálán, ahol 1-nagyon baloldali, 10 nagyon jobb oldali érzelmű. (a kérdés teljes szövegét lásd a melléklet második részében) Hipotézisünk szerint: ALESINA – GLAESER – SACERDOTE alapján, minél több a baloldali szavazó aránya, annál magasabb a jóléti kiadásokra szánt összeg.

A baloldaliságon a 10-es skálán 1-4-ig válaszolók népességén belüli arányát értettük. Az EU25 tagországot együtt vizsgálva szignifikáns kapcsolatot találunk a jóléti kiadások szintje és a baloldali szavazók aránya között. Az interpretációval azonban óvatossá kell lennünk, mert az összefüggés nem igaz abban az esetben, ha az EU15 és az EU10 tagországot külön vizsgáljuk. Ebben az esetben a regressziós egyenes meredeksége csökken, illetve szignifikancia szintje is eltűnik.

8. ábra
Politikai beállítottság és jóléti kiadások

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9., illetve WVS, 4. hullám

Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban.

3. 4. A szubszidiaritás elve és jóléti kiadások

Ebben a részben azt vizsgáljuk, hogy a jóléti kiadások nagyságában tükröződik-e a szubszidiaritás elve: miszerint az állam azokban az országokban folytatna jelentősebb jóléti politikát, ahol egyéni szinten nem teljesül a bizonyos társadalmi csoportokat érintő gondoskodás.

A gondolatot a változók nyelvére lefordítva: a WVS negyedik hullámának két kérdése, és két célcsoportot érintő jóléti kiadás között keresünk összefüggést. (WVS-ből származó kérdések teljes szövege a függelék második részében található) A WVS-ből származó, attitűdöket mérő, két kérdés esetében az 1-es kód, nagy mértékben egyetértők, népességen belüli arányával számoltunk. Az attitűdöket mérő kérdések elvi szimpátiát mérnek. Azt, hogy az elvek miként válnak gyakorlattá, az önkéntes társadalmi munkát végzők népességen belüli arányával mértük, és megnéztük, hogy ezek a számok milyen kapcsolatban vannak a jóléti kiadásokkal.

Az alábbi összefüggésekre voltunk tehát kíváncsiak:

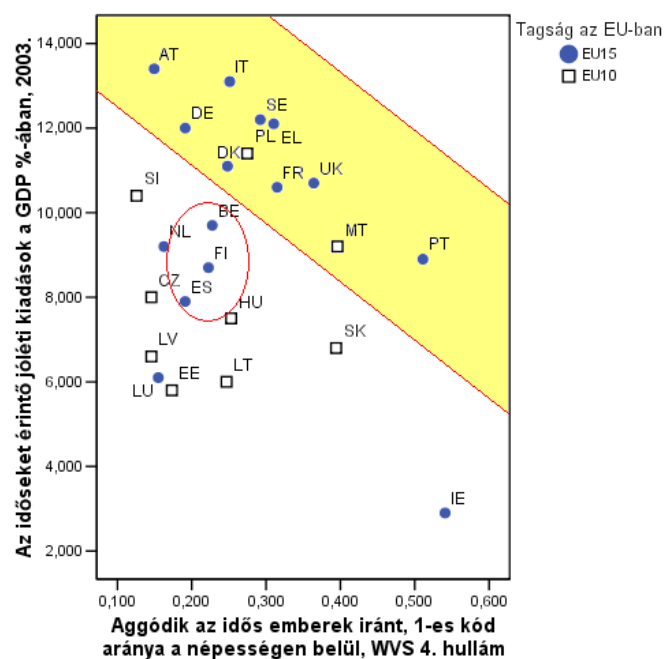
1. Mi a kapcsolat azok között a társadalmak között, ahol az emberek nagyon aggódnak az idősök iránt és az időseket érintő jóléti kiadások között
2. Mi a kapcsolat a munkanélküliekért való aggódás és a rájuk szánt jóléti kiadások szintje között?
3. Milyen kapcsolat van az önkéntes társadalmi munkát végzők és a jóléti kiadások szintje között?

A 9. ábrából és a mellékletben lévő regressziós vizsgálat számaiból látható, hogy amennyiben minden országot figyelembe veszünk, nincsen kapcsolat a két változó között. Az EU15 bizonyos országai között azonban észrevehető lineáris kapcsolat a jóléti kiadások és az idősokkal való szimpátia alapján. Az EU15 közül, a sárgával kiemelt sávon kívül esnek azok az országok, amelyek a legkevesebbet költik jóléti kiadásokra. Írország, Luxembourg, Spanyolország, Finnország, Hollandia, Belgium az EU10-ek szintjén áldoz az idősekre. Az 5. ábra tanúsága szerint ezek közül az országok közül Írország, Luxembourg, Hollandia esetében az idősekre fordított alacsony összeg magyarázata lehet, hogy ezekben az országban, az EU15 országaihoz képest kevesebb az idős, 70 év feletti, emberek száma. Azonban ha az EU15 országából kivesszük azt a három országot, amelyik minden bizonnyal azért nem költ az idősekre, mert kevés idős ember az országban, akkor sem kapunk szignifikáns eredményeket, mivel Belgium, Spanyolország és Finnország nem illeszkednek a regressziós egyenesre (ha ezeket az országokat kivennénk, szignifikáns eredményeket kapnánk, de az eredmények nem lennének megmagyarázhatóak). Az idősekért való aggodás és az időseket célzó jóléti kiadások nincsenek kapcsolatban egymással.

Az idősekért való aggodás szórása az országok között viszonylag nagy: Ausztriában, mint a legkevesebb idősekért aggodó embert tartalmazó országban 14,9 %-a aggodik a népességnek az idősekért, Portugáliában, ez a szám 51,1%, Írországban 54,1%. Látható, hogy a koordináta rendszer két ellentétes végén lévő országok markánsan különböznek egymástól a mért változók tekintetében.

9. ábra

Az idősekért való aggodás és az őket célzó jóléti kiadások

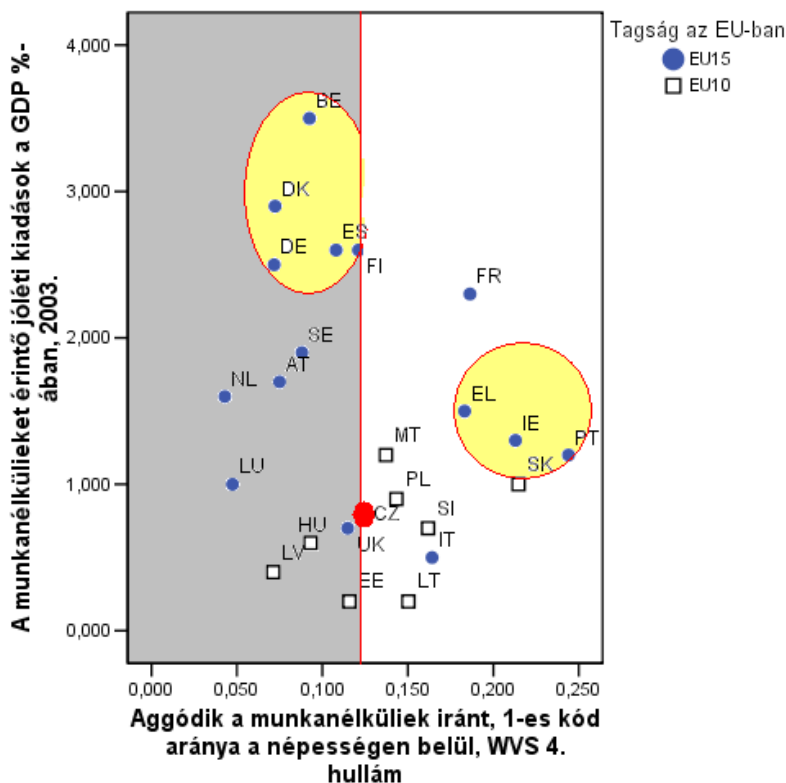
Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9. illetve WVS, 4. hullám

Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban.

A 10. ábrából látható, hogy a munkanélküliekért való aggodás és a rájuk szánt jóléti kiadások között sincsen összefüggés. Érdekes azonban megfigyelni, hogy azok az EU15-ök, akik nagyon sokat költenek a munkanélkülieket érintő jóléti kiadásokra, kevésbé aggodnak a munkanélküliek iránt, mint azok az EU15-ök, akik keveset költenek. Nem találtunk azonban szignifikáns különbséget a munkanélküliekért jobban aggodók csoportja – Csehországtól jobbra, mivel az országokat a munkanélküliekért való aggodás tekintetében sorba rendezve ez a középső ország – és a munkanélküliekért kevésbé aggodók között – Csehországtól balra.

10. ábra

A munkanélküliekért való aggódás és az őket célzó jóléti kiadások

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9. illetve WVS, 4. hullám

Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban

Ha Veenhoven (2002) felosztását használjuk, az előbbi két változó duplán is a szubjektív kategóriába tartozott. A változók olyan jelenségekre vonatkoztak, amelyek nem voltak függetlenek az egyéni nézőponttól, mivel az, hogy ki mit ért a *törődés* alatt, szubjektív. Másrészt a változók mérési szintje szubjektív is volt, mivel az önjellemzésen alapult, hiszen az, hogy kinek mit jelet az, hogy *nagyon aggódik* vagy *egyáltalán nem aggódik* szubjektív jelenségek.

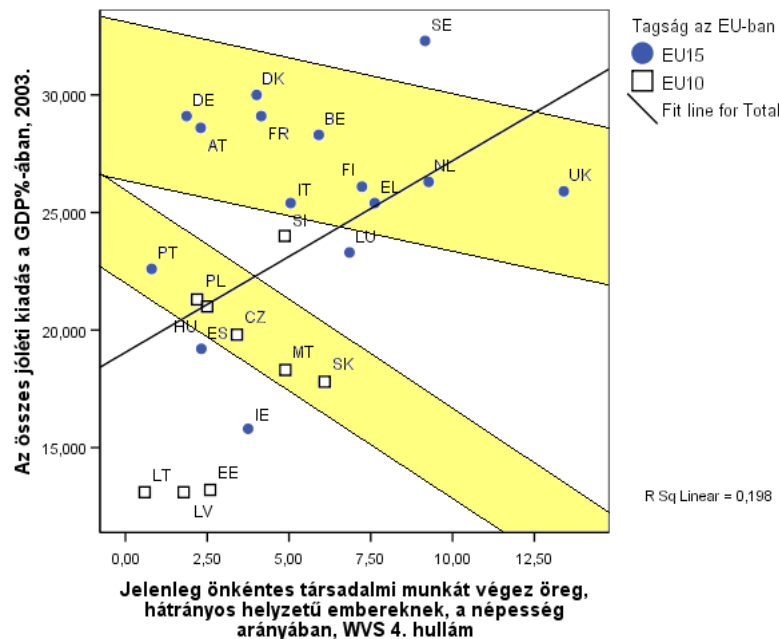
A következőkben azonban Veenhoven által kevert típusba tartozó változók segítségével magyarázzuk a jóléti kiadások szintjét. Van Shaik (Van Shaik 2005:9-11) a társadalmi tőke mérőszámaként használja a civil szervezetekben dolgozók arányát. A társadalmi tőke objektíven nem létező, tehát szubjektív természetű, a mérési szint azonban objektív, mivel egzakt adatokkal, a civil szervezetekben dolgozók számával, vizsgáljuk az objektíven nem megragadható társadalmi tőkét. (Veenhoven példája a változók ilyen kategóriájára az, amikor a boldogságot az öngyilkosok számával mérjük.) ALESINA – GLAESER – SACERDOTE alapján azt várjuk, hogy minél többen vesznek részt egy társadalomban az idős, fogyatékos, hátrányos helyzetű embereket segítő civil szervezetekben, annál kevesebb az jóléti kiadások átlagos szintje.

A 11. ábrát szemlélve – amennyiben az összes tagországot figyelembe vesszük –nem bizonyul igaznak a szubszidiaritás elve. Az EU15-ök egy jelentős csoportja, és a jóléti kiadások között azonban igaznak bizonyul a szubszidiaritás elve. Ha az EU15-ök közé nem számítjuk be Portugáliát, Írországot, Spanyolországot, Luxembourgot – mint az EU15 szinttől lefelé eltérő jóléti politikával rendelkező országokat és Svédországot – mint az EU15-öktől felfelé különböző jóléti politikával rendelkező tagállamot, az összes szórás 46,4 %-át magyarázó modellt kapunk.

Ugyanígy, amennyiben vizsgáltunkat az EU10 országaira terjesztjük ki: Lengyelország, Magyarország, Csehország, Málta, Szlovákia esetében a szórások 97,2% százalékát magyarázó, szignifikáns modellt nyerünk.

A vizsgálat eredményeiből úgy tűnik, hogy létezik olyan – ha nem is általános, minden vizsgált országra kiterjedő – kapcsolat, amely szerint a jóléti politika a társadalom segítőkészségét kompenzálja bizonyos csoportok iránt.

11. ábra
Az önkéntes munkát végzők és a jóléti kiadások

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9. illetve WVS, 4. hullám

Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban

3. 5. A szegénység megítélése és a jóléti kiadások

Ebben a részben két részkérdésre keressük a választ.

1. Vajon a jóléti kiadások változnak-e annak alapján, hogy az emberek a szegénységből való kitörést lehetségesnek tartják-e?
2. Vajon az egyenlőtlenségek megítélése milyen kapcsolatban van a jóléti kiadásokkal?

A szegénységből való kitörést a WVS 3. hulláma, a "kemény munka meghozza gyümölcsét" kijelentés 1-10-ig való osztályozásával mérte, ahol az 1-es a kijelentéssel nagyon egyetértők arányát jelezte. Az elemzés során az 1-es kód népességen belüli arányával számoltunk. Ez a változó a Veenhoven által használt csoportosításban a kétszeresen szubjektív kategóriába kerülne.

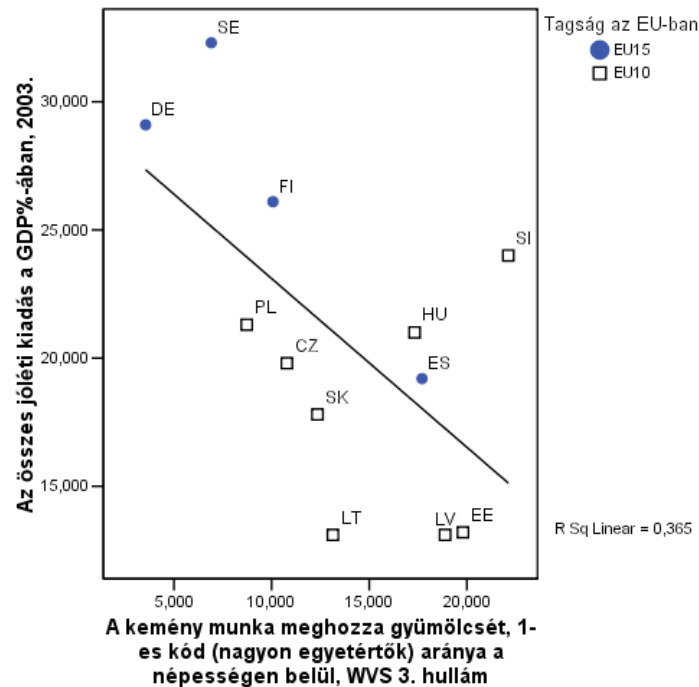
ALESINA – GLAESER – SACERDOTE (2005:34) alapján azt sejtethetjük, hogy azokban az országokban, ahol az emberek kevésbé látják értelmét a kemény munkának, vagyis a szegénységből való kilábalás társadalmilag determinált, a jóléti kiadások magasak.

A 12. ábrából látható, hogy az adatok megfelelnek a várakozásainknak. Azokban az országokban, amelyeknek polgárai szerint a kemény munka nem hozza meg a gyümölcsét, a

jóléti kiadások alacsonyabbak. Meglepő azonban, hogy inkább az újonnan csatlakozott országok lakói vélik úgy, hogy a kemény munka meghozza gyümölcsét. .

12. ábra

A kemény munka fontossága és a jóléti kiadások

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9. illetve WVS, 3. hullám

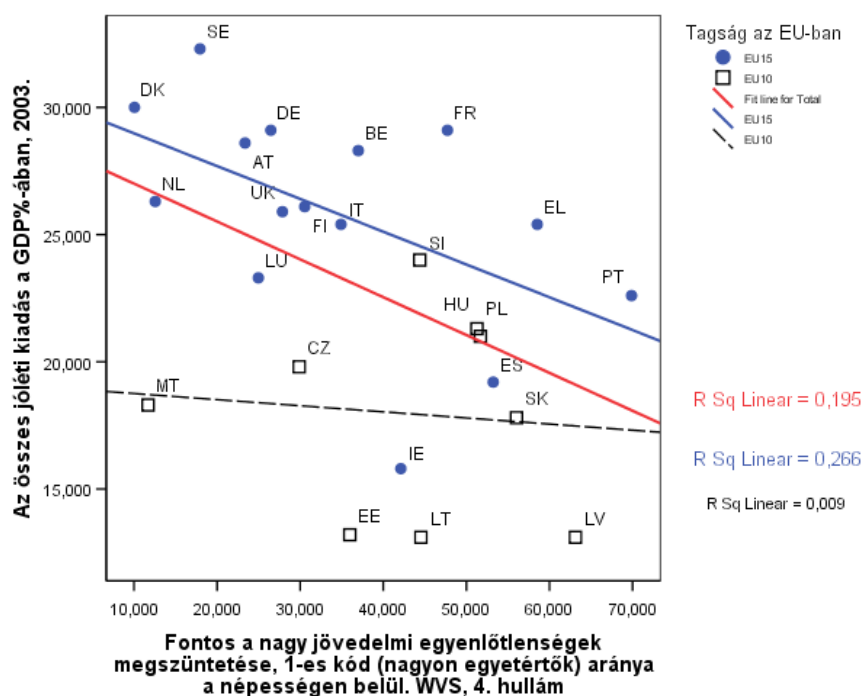
Megjegyzés: Az EU 10 tagországból Ciprus és Málta adathiány miatt nem szerepelnek a felsorolásban. Az EU15 tagországa közül csak Svédország, Németország, Finnország és Spanyolország szerepelnek.

A második kérdésre – hogy a jövedelmi egyenlőtlenségek megszüntetésének követelménye milyen kapcsolatban van a jóléti kiadásokkal a WVS negyedik hullámában feltett kérdést használtuk fel, amely azt arra kérdez rá, hogy a megkérdezett mennyire tartja fontosnak a nagy jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentését. Az elemzésbe az országok esetében a kérdéssel nagyon egyetértők arányát vontuk be. Az adataink a Veenhoven által felállított skálán minden bizonytalansággal kevert kategóriába tartoznánk, annak analógiára, hogy a szerző ebbe a kategóriába sorolja a gazdagság mérésére használt a megkérdezett által észlelt gazdagságot. (Vö.: Veenhoven 2002:35). Az állítás mögött az a feltételezés van, hogy a jövedelem és gazdagság objektív fogalmak, amely véleményünk szerint nem minden esetben állja meg a helyét.

A 13. ábrából látható, hogy az EU25 tagországon belül igaz az, hogy azok országok, akik kevésbé tartják fontosnak a jövedelmi egyenlőtlenségek megszüntetését, többet áldoznak a jóléti politikára. A jóléti politikában, ebben a tekintetben is, az emberek véleményének kompenzálása történik. Az összefüggés azonban minden bizonytalansággal az EU15 tagországra igaz inkább, mivel ha külön vizsgáljuk a korábban és később csatlakozott tagországot, akkor az EU10 esetében nem kapunk szignifikáns eredményeket.

13. Ábra

A jövedelmi egyenlőtlenségek megszüntetésének követelménye és a jóléti kiadások

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9. illetve WVS, 4. hullám
Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a felsorolásban

3. 6. A változók közötti kapcsolat

Abból indultunk ki, hogy Gini együttható, a jóléti kiadások, illetve a GDP kölcsönösen összefüggenek egymással, és abban az esetben, ha GDP jóléti kiadásokra gyakorolt hatását kontroll alatt tartjuk (a parciális korreláció módszere) a jóléti kiadások és a Gini együttható közötti negatív kapcsolat elszíntelenedik: elveszti szignifikanciáját és erőssége is csökken. Vajon azok a jóléti kiadásokat befolyásoló egyéb változók, amelyek hatásával a tanulmány során foglalkoztunk, hatásukban elég jelentősek-e ahhoz, hogy GDP-hez hasonlóan viselkedjenek?

Megvizsgáltuk tehát, hogy a 2003-as összes jóléti kiadásnak, a 2003-as Gini együtthatónak a kapcsolatát hogyan befolyásolja az, ha a jóléti kiadásokra ható, a tanulmány során megvizsgált változók, hatását kontroll alatt tartjuk.

A parciális korreláció vizsgálatából az derült ki, hogy sem az 50 év feletti népesség aránya, sem a baloldali szavazók aránya – amennyiben ezeket kontroll alatt tartjuk – nem befolyásolja a jóléti kiadások és a Gini együttható közötti viszonyt. A magyarázathoz minden bizonnyal az is hozzá tartozik, hogy az említett változók nem hatnak közvetlenül a Gini együtthatóra.

Érdekes módon, ha az önkéntes munkát végzők népességben belüli arányát tartjuk kontroll alatt, a Gini együttható és a jóléti kiadások közti kapcsolat erősödik, bár nincsen szignifikáns korreláció sem a jóléti kiadások és az önkéntes szervezetekben tevékenykedők, sem a Gini együttható és az önkéntes szervezetekben tevékenykedők között.

A nagy jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentésével nagyon egyetértők népességben belüli aránya azonban hasonlóan viselkedik a mind a kiinduló ábránkban a GDP viselkedett. Amennyiben kontroll alatt tartjuk ezt a változót a Gini együttható és a GDP közti kapcsolat eltűnik. Ez minden bizonnyal azért van, mert meglepő módon a nagy jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentésével egyetértők és a Gini együttható között közvetlen, pozitív kapcsolat van. (a korrelációs mátrixokat lásd a mellékletben)

4. Konklúzió – a jóléti kiadások általános magyarázó modellje

Az elemzés újdonsága, hogy a jóléti kiadások szintjében tapasztalható különbséget nem csak objektíven mérhető változókkal mértük, hanem kevert és szubjektív változókkal is. Öt változócsoporthoz segítségül próbáltuk meg mérteni a jóléti kiadások szintje közti különbséget Európán belül.

Az eredményeink azt mutatják, hogy bár nincsen az összes vizsgált országra kiterjedő általános kapcsolat a jóléti kiadások szintje és a bevont öt változócsoporthoz között, bizonyos országcsoporthoz igaznak látszó trendek léteznek. Az elemzés során egyedül a politikai beállítottság és a jóléti kiadások szintje között nem találtunk jelentősebb országcsoporthoz érvényes trendet. Beigazolódott ugyanakkor az a feltételezésünk, hogy a jóléti kiadásokkal az állam bizonyos értelemben az állampolgárok véleményét akarja kompenzálni, és talán ezért a jóléti kiadásoknak közvetlen politikai célja is van.

Megválaszolatlan azonban még az a kérdés, hogy a vizsgált országok jóléti kiadásának szintjéből mennyit tudunk megmagyarázni az elemzés során felvonultatott változók együttes hatásukat figyelembe véve.

A táblázatból látható, hogy a HDI – vagyis az ország gazdagsága – és az 50 év felettek népességén belüli aránya szignifikánsan magyarázza a jóléti kiadások szintjét. Mindez azt jelenti, hogy az EU25 vizsgált országaiban a jóléti kiadások azért magasak bizonyos országokban, mert azok az országok gazdagabbak, és mert a kiadásokkal a szavazók bizonyos mértékig megvásárlása történik, és csak némely ország csoportok esetében érvényes az a tendencia, hogy a jóléti politikával az állam a társadalom tagjainak véleményét kompenzálja a hátrányos helyzetűek iránt.

3. táblázat
A jóléti kiadásokat magyarázó modell

Függő változó: Az időseket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standardizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t-Statistika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	-51,343	19,206		-2,673	0,016
HDI 2001.	57,727	21,262	0,447	2,715	0,014
Az 50 év felettek társadalmon belüli aránya, 2002.	60,206	25,016	0,292	2,407	0,027
Önkéntes társadalmi munkát végzők aránya a népességén belül, WVS 4. hullám	0,076	0,251	0,041	0,301	0,767
Fontos a nagy jövedelmi különbségek megszüntetése, 1-es kód (nagyon egyetértők) aránya a népességén belül, WVS 4. hullám	-0,072	0,052	-0,212	-1,374	0,186
Baloldali szavazók	20,310	10,053	0,295	2,020	0,058
R négyzet	0,766				
A modell szignifikancia szintje	0,000				

Forrás: Eurostat NewCronos adatbázis. Letöltés dátuma: 2006. június 9. illetve WVS, 4. hullám

Megjegyzés: Ciprus adathiány miatt nem szerepel a számításban

Irodalom

ALESINA, Alberto, – GLAESER, Edward – SACERDOTE, Bruce (2001): *Why Doesn't The US Have A European-Style Welfare State?* Harvard University Cambridge, Massachusetts

<http://post.economics.harvard.edu/hier/2001papers/HIER1933.pdf>

FÖRSTER, Michael and D'ERCOLE, Marco Mira (2005): *Income Distribution and Poverty in OECD Countries in the Second Half of the 1990s*, OECD

<http://www.oecd.org/dataoecd/48/9/34483698.pdf>

LI, Hongyi – SQUIRE, Lyn – ZOU, Heng-fu (1998): *Explaining International and Intertemporal Variations in Income Inequality*. The Economic Journal 1998. January, 26-43.

<http://www.worldbank.org/research/inequality/pdf/squire.pdf>

MOKSONY Ferenc (1999): Gondolatok és adatok – Társadalomtudományi elméletek empirikus ellenőrzése. Osiris Kiadó, Budapest.

PAMPEL, Fred C. – WILLIAMSON, John B.: *Jóléti kiadások a fejlett ipari demokráciákban 1950-1980*. In.: CSORBA Iván – TÓTH István György (szerk.): *A jóléti állam politikai gazdaságtana*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999, 42-68.

TÓTH István György – GÁBOS András (2005): *Income and Poverty in the EU: a Macro-Level Comparative Analysis*. In European Observatory on the Social Situation, 95-129.

TÓTH István György – GÁBOS András: *Jövedelemegyenlőtlenség és szegénység az Európai Unióban: makroszintű összehasonlító elemzés (2006)*, Társadalmi Riport 2006, Budapest, Tárki, 89-117.

VAN SCHAİK, T. (2002): *Social Capital in the European Values Study Surveys*. Country paper prepared for the OECD-ONS International Conference on Social Capital Measurement London, September 25–27, 2002.

<http://www.oecd.org/dataoecd/22/22/2381883.pdf>

VEENHOVEN, Ruut (2002): *Why Social Policy Needs Subjective Indicators*. Social Indicators Research, Vol. 58, No. 1, 2002, 33-46.

www.wcfia.harvard.edu/conferences/socialcapital/Happiness%20Readings/Veenhoven_2002.pdf

Melléklet

I. A WVS-ben szereplő kérések teljes szövege

E033	In political matters, people talk of "the left" and "the right." How would you place your views on this scale, generally speaking?									
WVS 4th wave	1 Left	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Right
E159	To what extent do you feel concerned about the living conditions of: <i>Elderly people in your country</i>									
WVS 4th wave	1 Very much	2 Much	3 To a certain extent				4 Not so much		5 Not at all	
E160	To what extent do you feel concerned about the living conditions of: Unemployed people in your country									
WVS 4th wave	1 Very much	2 Much	3 To a certain extent				4 Not so much		5 Not at all	
A081	And for which, if any, are you currently doing unpaid voluntary work? Social welfare services for elderly, handicapped or deprived people									
WVS 4th wave	0 Not mentioned						1 Belong			
E040	Now I'd like you to tell me your views on various issues. How would you place your views on this scale? 1 means you agree completely with the statement on the left; 10 means you agree completely with the statement on the right; and if your views fall somewhere in between, you can chose any number in between. Agreement: Hard work brings success									
WVS 3rd wave	1 In the long run, hard work usually brings a better life	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Hard work doesn't generally bring success - it's more a matter of luck and connections
E146	In order to be considered "just", what should a society provide? Please tell me for each statement if it is important or unimportant to you. 1 means very important; 5 means not important at all. Eliminating big inequalities in income between citizens									
WVS 4th wave	1 Very important	2	3	4	5 Not at all important					

II. Regressziós modellek

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szigifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	11,173	2,462		4,538	0,000
GDP PPS/fő, 2001.	0,133	0,026	0,740	5,041	0,000
R négyzet	0,548				
A modell szign.	0,000				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szigifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	-66,774	15,505		-4,307	0,000
HDI, 2001.	100,340	17,335	0,777	5,788	0,000
R négyzet	0,604				
A modell szign.	0,000				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szigifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	13,491	3,451		3,909	0,001
Baloldali szavazók	35,692	12,553	0,518	2,843	0,009
R négyzet	0,269				
A modell szign.	0,009				

Függő változó: Az időseket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szigifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	-1,884	3,217		-0,586	0,564
Az 70 év feletti népességen belüli aránya, 2002.	104,920	30,214	0,595	3,473	0,002
R négyzet	0,354				
A modell szign.	0,002				

Függő változó: Az időseket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	-3,001	2,559		-1,173	0,259
Az 70 év feletti népességen belüli aránya, 2002.	118,344	23,777	0,789	4,977	0,000
R négyzet	0,623	Magyarország, Lettország, Litvánia, Észtország, Luxembourg, Spanyolország, illetve Lengyelország és Ausztria nem szerepelnek a modellben			
A modell szign.	0,000				

Függő változó: A családokat és gyereket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	-0,145	1,995		-0,073	0,943
A 15 év alattiak népességen belüli aránya, 2002.	12,667	11,434	0,230	1,108	0,280
R négyzet	0,053				
A modell szign.	0,280				

Függő változó: A családokat és gyereket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	6,277	1,862		3,371	0,012
A 15 év alattiak népességen belüli aránya, 2002.	-27,427	10,659	-0,697	-2,573	0,037
R négyzet	0,486	Csak az EU10 szerepel a modellben			
A modell szign.	0,037				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	-12,662	12,250		-1,034	0,313
Az 50 év felettiak népességen belüli aránya, 2002.	108,896	37,412	0,527	2,911	0,008
R négyzet	0,278				
A modell szign.	0,008				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	-11,204	8,496		-1,319	0,203
Az 50 év felettek népességen belüli aránya, 2002.	108,604	25,918	0,693	4,190	0,000
R négyzet	0,480	Lettország, Litvánia, Észtország nem szerepel a modellben			
A modell szign.	0,000				

Függő változó: Az időseket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	10,371	1,401		7,404	0,000
Aggódik az idős emberek iránt, 1-es kód aránya a népességen belül, WVS 4. hullám	-4,551	4,927	-0,193	-0,924	0,366
R négyzet	0,037				
A modell szign.	0,366				

Függő változó: Az időseket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	12,133	1,623		7,476	0,000
Aggódik az idős emberek iránt, 1-es kód aránya a népességen belül, WVS 4. hullám	-4,643	5,634	-0,252	-0,824	0,429
R négyzet	0,064	Az EU15-ök kivéve: Írország, Luxembourg, Hollandia,			
A modell szign.	0,429				

Függő változó: A munkanélkülieket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	1,891	0,477		3,962	0,001
Aggódik a munkanélküli emberek iránt, 1-es kód aránya a népességen belül, WVS 4. hullám	-3,820	3,476	-0,228	-1,099	0,284
R négyzet	0,052				
A modell szign.	0,284				

Függő változó: A munkanélkülieket célzó jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
A munkanélküliek iránt nagyon aggodók	1,080	0,282		3,834	0,001
A munkanélküliek iránt kevésé aggodók	0,628	0,375	0,343	1,675	0,109

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	29,521	0,908		32,508	0,000
Önkéntes társadalmi munkát végzők aránya a népességen belül, WVS 4. hullám	-0,346	0,131	-0,681	-2,632	0,030
R négyzet	0,464	Az EU15-ök kivéve: Írország, Portugália, Luxembourg, Spanyolország, Svédország			
A modell szign.	0,030				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Szignifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	23,214	0,379		61,319	0,000
Önkéntes társadalmi munkát végzők aránya a népességen belül, WVS 4. hullám	-0,937	0,093	-0,986	-10,121	0,002
R négyzet	0,972	Az EU10-ből Lengyelország, Magyarország, Csehország, Szlovákia, Málta			
A modell szign.	0,002				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Sznifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	29,686	3,988		7,445	0,000
A kemény munka meghozza gyümölcsét, 1-es kód aránya a népességen belül, WVS 2003.	-0,658	0,275	-0,604	-2,398	0,037
R négyzet	0,365				
A modell szign.	0,037				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Sznifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	28,490	2,656		10,727	0,000
Fontos a nagy jövedelmi különbségek megszüntetése, 1-es kód (nagyon egyetértők) aránya a népességen belül, WVS 4. hullám	-0,149	0,065	-0,441	-2,305	0,031
R négyzet	0,195				
A modell szign.	0,031				

Függő változó: Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.					
	Standarizálatlan együtthatók		Standardizált együtthatók	t- Statisztika	Sznifikancia
	B	Standard hiba	Béta		
Konstans	30,270	2,269		13,338	0,000
Fontos a nagy jövedelmi különbségek megszüntetése, 1-es kód (nagyon egyetértők) aránya a népességen belül, WVS 4. hullám	-0,129	0,059	-0,516	-2,172	0,049
R négyzet	0,266	Az EU15			
A modell szign.	0,031				

III. Korrelációs összefüggések

Kapcsolat a Gini együttható, a jóléti kiadások és az 50 év feletti népességen belüli aránya között

Kontrollváltozó			Gini Együttható, 2003.	Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.	Az 50 év feletti népességen belüli aránya, 2002
Nincs	Gini Együttható, 2003.	Korrelációs együttható (Pearson féle)	1,000	-0,483	-0,464
	Az 50 év feletti népességen belüli aránya, 2002	Korreláció együttható (Pearson féle)	-0,464	1,000	-112
Az 50 év feletti népességen belüli aránya, 2002	Gini Együttható	Korrelációs együttható	1,000	-0,490	

Forrás: Eurostat, NewCronos adatbázis. Letöltve: 2006. június 9.

Megjegyzés: **p = 0,05 szinten szignifikáns eredmények vastag betűvel szedve**, p = 0,05 szinten nem szignifikáns eredmény normál betűvel szedve

Minta: Ciprus (a hiányzó jóléti kiadás adata miatt), Olaszország, Málta, Portugália és Svédország (a hiányzó Gini együttható miatt) kivételével az EU25 tagország

Kapcsolat a Gini együttható, a jóléti kiadások és a baloldali szavazók aránya között

Kontrollváltozó			Gini Együttható, 2003.	Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.	Baloldali szavazók aránya
Nincs	Gini Együttható, 2003.	Korrelációs együttható (Pearson féle)	1,000	-0,483	0,470
	Baloldali szavazók aránya	Korreláció együttható (Pearson féle)	0,470	1,000	-169
Baloldali szavazók aránya	Gini Együttható	Korrelációs együttható	1,000	-0,464	

Forrás: Eurostat, NewCronos adatbázis. Letöltve: 2006. június 9., WVS 4. hullám

Megjegyzés: **p = 0,05 szinten szignifikáns eredmények vastag betűvel szedve**, p = 0,05 szinten nem szignifikáns eredmény normál betűvel szedve

Minta: Ciprus (a hiányzó jóléti kiadás adata miatt), Olaszország, Málta, Portugália és Svédország (a hiányzó Gini együttható miatt) kivételével az EU25 tagország

Kapcsolat a Gini együttható, a jóléti kiadások és az önkéntes munkát végzők aránya között

Kontrollváltozó			Gini Együttható, 2003.	Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.	Önkéntes munkát végzők aránya
Nincs	Gini Együttható, 2003.	Korrelációs együttható (Pearson féle)	1,000	-0,483	0,400
	Önkéntes munkát végzők aránya	Korreláció együttható (Pearson féle)	0,400	1,000	0,096
Önkéntes munkát végzők aránya	Gini Együttható	Korrelációs együttható	1,000	-0,572	

Forrás: Eurostat, NewCronos adatbázis. Letöltve: 2006. június 9., WVS 4. hullám

Megjegyzés: **p = 0,05 szinten szignifikáns eredmények vastag betűvel szedve**, p = 0,05 szinten nem szignifikáns eredmény normál betűvel szedve

Minta: Ciprus (a hiányzó jóléti kiadás adata miatt), Olaszország, Málta, Portugália és Svédország (a hiányzó Gini együttható miatt) kivételével az EU25 tagország

Kapcsolat a Gini együttható, a jóléti kiadások és a nagy jövedelmi egyenlőtlenségek megszüntetésének kérdésével nagyon egyetértők aránya között

Kontrollváltozó			Gini Együttható, 2003.	Az összes jóléti kiadás a GDP %-ában, 2003.	Fontos a nagy jövedelmi egyenlőtlenségek megszüntetése
Nincs	Gini Együttható, 2003.	Korrelációs együttható (Pearson féle)	1,000	-0,483	-0,533
	Fontos a nagy jövedelmi egyenlőtlenségek megszüntetése	Korreláció együttható (Pearson féle)	-0,533	1,000	-489
Fontos a nagy Jövedelmi Egyenlőtlenségek megszüntetése	Gini Együttható	Korrelációs együttható	1,000	-0,302	

Forrás: Eurostat, NewCronos adatbázis. Letöltve: 2006. június 9., WVS 4. hullám

Megjegyzés: **p = 0,05 szinten szignifikáns eredmények vastag betűvel szedve**, p = 0,05 szinten nem szignifikáns eredmény normál betűvel szedve

Minta: Ciprus (a hiányzó jóléti kiadás adata miatt), Olaszország, Málta, Portugália és Svédország (a hiányzó Gini együttható miatt) kivételével az EU25 tagország